

POWIAT WĄBRZESKI

Serafin® 20^{lecie}

**maszyny i narzędzia
budowlane**

**maszyny i narzędzia
komunalne**

**maszyny i narzędzia
zbożowe**

**maszyny i narzędzia
leśne**

Czym się zajmujemy?

Zajmujemy się importem i dystrybucją maszyn uznanych światowych producentów. Projektujemy i montujemy linie technologiczne dla przemysłu spożywczego, rolniczego i piwowarskiego. Budujemy sieć dealerską w kraju i za granicą:

- ładowarek Avant,
- osprzętu budowlanego Digga,
- urządzeń hydraulicznych Dynaset,
- kosiarek Grillo,
- chwytaków do kostki brukowej Hunklinger,
- maszyn leśnych Krpan,
- zaprawiarek Niklas i wielu innych.

UŁATWIAMY CIĘŻKIE PRACE

Kim jesteśmy?

Jesteśmy polską firmą, która od 2005 roku działa na rynku maszyn i urządzeń budowlanych, komunalnych, leśnych, ogrodniczych oraz rolniczych. Główna siedziba znajduje się w Przybysławicach pod Krakowem, a nasza działalność obejmuje cały kraj oraz Europę Środkowo-Wschodnią.

Siedziba główna Przybysławice

SERAFIN P.U.H.
Andrzej Serafin
32-088 Przybysławice
ul. Widokowa 1

Oddział Skała

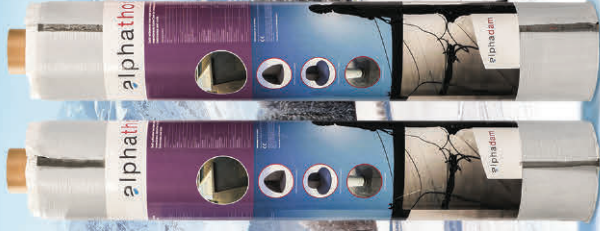
SERAFIN P.U.H.
MAGAZYN, SERWIS
32-043 Skała
ul. Rzemieślnicza 6

Oddział Bartoszewice

SERAFIN P.U.H.
MAGAZYN, SERWIS
87-214 Bartoszewice
Bartoszewice 31

alphadam

- Specjalizujemy się w produkcji systemów wodochronnych dla nowoczesnego budownictwa
- Jesteśmy pierwszym producentem hydroizolacji EPDM w kolorze białym

87-207 Dębowa Łąka 45

Alpha Dam Sp. z o.o.

www.alphadam.com

POWIAT WĄBRZESKI

7

ul. Chetmińska 26
87-200 Wąbrzeźno

 669 949 407
566 871 928

 pensjonatzamkowa@wp.pl
 restauracja zamkowa

**Restauracja
Zamkowa**

8

SZKOLENIA OKRESOWE

**SZKOLENIA KWALIFIKACJI
ZAWODOWEJ KIEROWCÓW**

NAUKA JAZDY

AM, A1, A2, A, B, B+E, C, C+E

coLLege

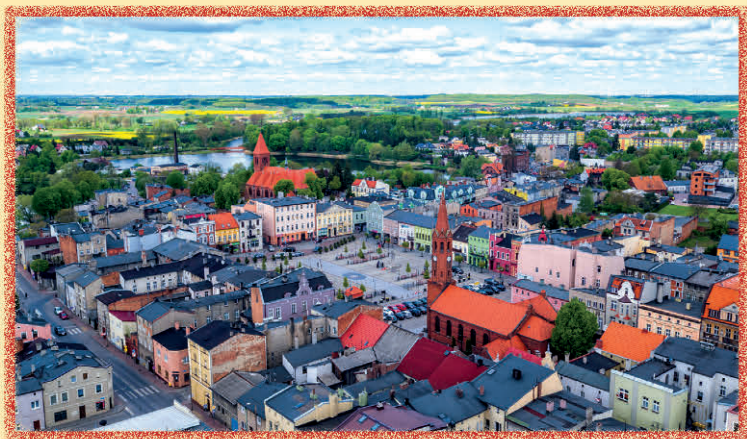
Wąbrzeźno
ul. Krasińskiego 4

501 737 776

Powiat wąbrzeski położony jest w środku historycznej Ziemi Chełmińskiej. Należy do makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego. Zajmuje powierzchnię 501,34 km², na której zamieszkuje ponad 32 tysięcy osób. Powiat tworzą 4 gminy wiejskie: Dębowa Łąka, Książki, Płużnica i Ryńsk oraz miasto Wąbrzeźno, będące centrum administracyjno-gospodarczym powiatu, na którego terenie znajdują się najważniejsze instytucje obsługujące mieszkańców okolicznych gmin. Wąbrzeźno zamieszkuje blisko 13 tysięcy osób.

Teren powiatu sąsiaduje z powiatem grudziądzkim (od północy), brodnickim (od wschodu), golubsko-dobrzyńskim (od południa), toruńskim (od południowego zachodu) i chełmińskim (od zachodu). Pod względem administracyjnym powiat wąbrzeski dzieli się na 5 jednostek szczebla podstawowego tj. Gmina Miasto Wąbrzeźno oraz gminy wiejskie: Dębowa Łąka, Książki, Płużnica i Ryńsk. Miasto Wąbrzeźno położone jest w centrum powiatu, co ułatwia mieszkańcom dostęp do usług i instytucji znajdujących się w stolicy powiatu. Siedziba powiatu wąbrzeskiego leży blisko ośrodków centralnych województwa – tj. odległość do Torunia wynosi ok. 50 km, zaś od Bydgoszczy ok. 80 km.

O potencjale danego obszaru w dużej mierze decyduje jego położenie względem autostrad i dróg ekspresowych. Powiat jest bardzo korzystnie położony pod względem przebiegu autostrady A1. Węzeł autostradowy w Lisewie zlokalizowany jest w odległości ok. 15 km od stolicy powiatu.

Przez miasto Wąbrzeźno przebiega linia kolejowa o znaczeniu podstawowym 353 Poznań – Skandawa.

Obszar powiatu wąbrzeskiego odznacza się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego, na który obok urodzajnych gleb składają się kompleksy leśne, urozmaicony krajobraz oraz piękne jeziora polodowcowe. Wokół jezior: Zamkowego w Wąbrzeźnie, Wieczno w Przydworzu, jak również jezior w Osieczku, Łopatkach i Bliźnie znajduje się dobrze rozwinięta baza turystyczna. Urokliwie położone jeziora stanowią ostoję ciszy i są prawdziwą atrakcją dla amatorów wędkowania. Usytuowanie miasta Wąbrzeźno między trzema jeziorami: Zamkowym, Frydek i Sitno, stwarza sprzyjające warunki do rozwoju turystyki.

Ogrzewanie na podczerwień
dla Twojego domu, mieszkania, biura...

- **ekologiczne** • **tanie**
- **bezobsługowe**

folie, maty i panele grzewcze

ENERBAU – Ogrzewania Na Podczerwień
ul. Pod Młynik 30 • 87-200 Wąbrzeźno

 56 657 68 00

 531 995 827

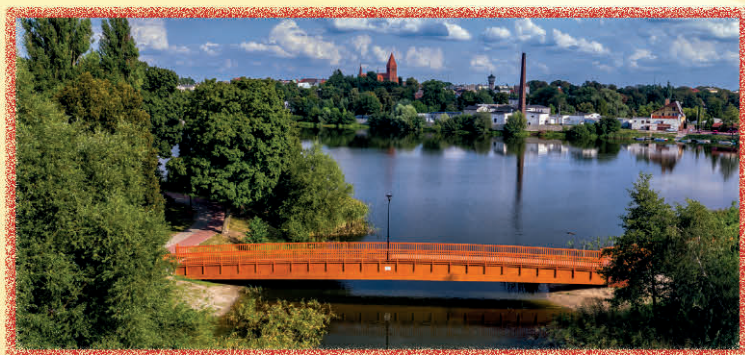
 info@enerbau.pl

Napisz, zadzwoń!

Wykonamy bezpłatną wycenę

www.enerbau.pl

Jedyny na terenie powiatu rezerwat przyrody „Wronie” o pow. 68,74 ha służy ochronie buczyny pomorskiej, przy północno-wschodniej granicy zasięgu buka. Prawnej ochronie podlegają trzy obszary chronionego krajobrazu:

- „Obszar kompleksu torfowiskowo-jeziorno-leśnego Zgniłka-Wieczno-Wronie” o pow. 12 360,04 ha, ochraniający kompleks torfowiskowy ze zbiorowiskami roślinnymi i szeregiem rzadkich, chronionych gatunków roślin i zwierząt, z największym na terenie Pojezierza Chełmińskiego jeziorem Wieczno o pow. 347 ha użytkowanym rekreacyjnie i będącym jednocześnie miejscem lęgowym ptactwa oraz kompleksem leśnym z rezerwatem przyrody „Wronie”;

- „Obszar strefy krawędziowej Dolnej Wisły” na terenie gminy Płużnica chroniący wysoką, stromą i malowniczą strefę krawędziową doliny Dolnej Wisły wraz z terenami przyległymi o pow. 514 ha;

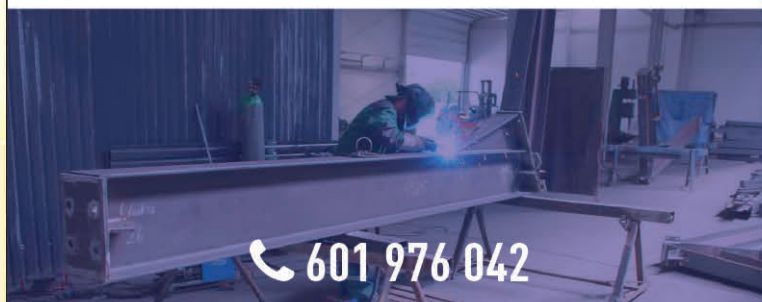
- „Obszar doliny Drwęcy” na terenie gminy Dębowa Łąka, chroniący malowniczy krajobraz klasycznie wykształconej pradoliny Drwęcy z kompleksami leśnymi i licznymi jeziorami o pow. 65 ha.

Znajduje się tu także szereg indywidualnych form ochrony przyrody, jak pomniki przyrody i użytki ekologiczne. Łącznie na terenie powiatu znajdują się 34 pomniki przyrody. W większości są to pojedyncze drzewa lub grupy drzew. Najwięcej pomników przyrody znajduje się w gminie Ryńsk. Szczególnie cennym okazem jest rosnący w parku otaczającym dwór w Ryńsku cis pospolity liczący ok. 500 lat, o obwodzie 106 cm i wysokości 7,5 m. Rzadkie okazy drzew można spotkać w parku w Dębowej Łące (platan klonolistny), przy drodze Brudzawy-Piwnice w gminie Książki aleja igliczni trójcieniowej (121 drzew), skupienie jodeł pospolitych w leśnictwie Wronie gm. Ryńsk.

Unikalnymi pomnikami przyrody są wyspa na jeziorze Wieczno – miejsce lęgowe ptaków i głąz narzutowy w leśnictwie Nielub. Ponadto na terenie powiatu znajduje się kilkadziesiąt obiektów uznanych za użytki ekologiczne, w większości śródleśnych bagien, mokradeł i podmokłości. Na uwagę zasługują liczne parki podworskie (41), z których znaczące są parki w Dębowej Łące i Niedźwiedziu (gm. Dębowa Łąka), Zaskocz (gm. Książki), Józefkowie (gm. Płużnica) oraz w Ryńsku, Wałycz i Wroniu (gm. Ryńsk). Wymienić także należy park miejski w Wąbrzeźnie – Góra Zamkowa. Park o pow. 3,6 ha rozciąga się na malowniczo ukształtowanym terenie w pobliżu jeziora Zamkowego. W parku, poza cennym drzewostanem, znajdują się liczne aleje spacerowe, amfiteatr, przystań i ruiny zamku. Część parków jest wpisana do rejestru zabytków i są to obiekty chronione prawnie.

Wśród zabytków architektury powiatu najliczniejszą grupę stanowią obiekty gotyckie. Są to głównie wiejskie kościoły kamienne i kamienno-ceglane, z których najstarsze pochodzą z połowy XIV w. (Dębowa Łąka, Łobdowo, Kurkocin, Łopatki, Nowa Wieś Królewska, Niedźwiedź, Orzechowo, Osieczek, Płużnica, Wielkie Radowiska, Ryńsk, Wronie, Zieleń).

☎ 601 976 042

87-200 Wąbrzeźno • ul. 11 Listopada 10

✉ zshkrajnik@wp.pl ZSH Jerzy Krajnik

Unikalnym zabytkiem architektury sakralnej jest dębowo-modrzewiowy kościół w Jarantowicach z 1785 roku. Na uwagę zasługuje też późnoklasycystyczny pałac z poł. XIX w. w Dębowej Łące, zespół dworski w Działowie, pałac i park w Niedźwiedziu, dwór i park w Orłowie, dwór z przełomu XVIII i XIX, oficyny klasycystyczne i park w Ryńsku. Większość obiektów jest w dobrym stanie technicznym, jednak część wymaga remontów i konserwacji.

Duże znaczenie symboliczne, budujące lokalną tożsamość ma „Towarzystwo Jaszczurcze”, związane szczególnie z miejscowością Ryńsk. W parku otaczającym dwór w Ryńsku, pośród innych drzew pomnikowych, rośnie cis pospolity liczący ok. 500 lat.

Według legendy cis jest starszy – został zasadzony w roku 1397 przez ówczesnego właściciela miejscowości – Mikołaja z Ryńska na pamiątkę założenia Towarzystwa Jaszczurczego. Mikołaj przez wiele lat czynił starania zmierzające do odzyskania Ziemi Chełmiń-

skiej przez Polskę z rąk Krzyżaków. W tym celu wspólnie z bratem Januszem założył Towarzystwo Jaszczurcze. Przez kilka lat działalność organizacji była objęta ścisłą tajemnicą. W obawie przed Krzyżakami członkowie Towarzystwa Jaszczurczego spotykali się w umówionych miejscach. Jednym z nich była tajemnicza, podziemna pieczara usytuowana w sąsiedztwie posadzonego przez Mikołaja drzewa. Postać jaszczurki odnaleźć można dziś w herbie gminy Ryńsk. W Wąbrzeźnie, na Placu Jana Pawła II znajduje się fontanna, której głównymi elementami są dwie jaszczurki.

Malowniczo usytuowane Wąbrzeźno, pełni rolę wielofunkcyjnego ośrodka o zasięgu ponadlokalnym. Otoczone z trzech stron jeziorami i położone wśród pagórków miasto należy do najstarszych miejscowości Pomorza. Zatopione w zieleni, szczególnie latem zachwyca tych, którzy szukają odpoczynku z dala od tłoku i gwaru panującego w znanych ośrodkach wypoczynkowych. Zarówno oni jak i mieszkańcy miasta, dobre warunki do rekreacji znajdują nad Jeziorem Zamkowym.

Miłośników pieszych i rowerowych wędrówek z pewnością zainteresują szlaki turystyczne, które przebiegają przez gminy powiatu wąbrzeskiego. Trasy zostały tak opracowane, aby turysta zatrzymujący się na odpoczynek mógł zwiedzić ciekawe miejsca. Na terenie Powiatu znajdują się liczne szlaki turystyczne, jak również ścieżki pieszo-rowerowe, których łączna długość wynosi 32,9 km.

RYS HISTORYCZNY

W swojej historii powiat wąbrzeski kilkakrotnie przechodził przez zmiany o charakterze organizacyjnym oraz terytorialnym. Status powiatu jako jednostki administracyjnej wynikał z obowiązującej w danym okresie przynależności państwowej oraz systemu ustrojowego.

Powiat wąbrzeski jako samodzielna jednostka administracyjna powołany został na podstawie ustawy sejmu pruskiego z 6 czerwca 1887 roku, która zmieniała sieć powiatową w rejencji kwidzyńskiej w prowincji Prusy Zachodnie. Intencja władz pruskich miała charakter polityczny. Jej celem była walka z polskością i dalsza germanizacja, a sposobem, który miał to usprawnić było zmniejszenie wielko-

Thinking solutions.

Uznana marka urządzeń do instalacji grzewczych i chłodniczych

www.reflex-winkelmann.com/pl

ści dotychczasowych powiatów. Obszar nowopowstałego powiatu wydzielony został z części dotychczasowych powiatów: brodnickiego – 48 miejscowości, chełmińskiego – 32 miejscowości, grudziądzkiego – 7 miejscowości i toruńskiego – 33 miejscowości. Powiat zaczął funkcjonować z dniem 1 października 1887 roku. Na jego czele stał starosta (landrat), który był urzędnikiem administracji państwowej. Pierwszym starostą wąbrzeskim mianowany został Fryderyk Petersen, który urząd ten sprawował do 1903 roku. Siedziba starostwa zlokalizowana została w Wąbrzeźnie. Spowodowało to także lokalizację w Wąbrzeźnie agend instytucji państwowych takich jak: urząd skarbowy, urząd katastralny, inspektorat szkolny, wojskowy urząd meldunkowy (komenda uzupełnień), weterynarz powiatowy, lekarz powiatowy, żandarmeria. Organem samorządu był sejmik powiatowy, któremu z urzędu przewodniczył starosta. W 1890 roku wybudowany został gmach starostwa. Utworzono także jednostki, które miały służyć mieszkańcom powiatu, jak np. szpital powiatowy w 1899 roku czy progimnazjum realne w 1903 roku (od 1906 roku w nowej siedzibie przy ulicy Wolności).

Poza Wąbrzeźnem w skład powiatu wchodziły miasta Golub i Kowalewo oraz 61 gmin wiejskich i 57 obszarów dworskich, które administracyjnie podzielono na 24 obwody wójtowskie: Chełmonie, Dębowa Łąka, Frydrychowo, Gajewo, Golub-Zamek, Konstancjewo, Kowalewo, Książki, Lipnica, Łopatki, Myśliwiec, Niedźwiedź, Nielub, Nowa Wieś Królewska, Nowe Kowalewo, Piwnice, Płużnica, Pruska Łąka, Przydwórz, Rychnowo, Ryńsk, Stanisławki, Wielkie Radowski, Stary Zieleń. Obszar powiatu wynosił 705 km kwadratowych.

Według spisu ludności z 1900 roku powiat zamieszkiwało 43 153 mieszkańców, w tym 26 044 katolików, 15 979 ewangelików, 282 baptystów, 848 Żydów. Pruskie Starostwo Powiatowe w Wąbrzeźnie funkcjonowało do końca 1919 roku.

Powrót Pomorza Gdańskiego do Polski nastąpił po ratyfikacji przez Niemcy traktatu wersalskiego. Komisarycznych starostów powołał wojewoda pomorski z końcem 1919 roku. W powiecie wąbrzeskim pierwszym starostą został Józef Szczepański, który funkcję tę pełnił do 1926 roku. Jego następcami w okresie międzywojennym byli Edward Prądyński (1927-1931) oraz Zygmunt Kalkstein (1932-1939), który został zamordowany przez hitlerowski Selbstschutz 17 października 1939 roku.

Według danych pierwszego po odzyskaniu niepodległości spisu powszechnego przeprowadzonego w 1921 roku, powiat tworzyły miasta Wąbrzeźno, Kowalewo i Golub, 70 gmin wiejskich i 39 obszarów dworskich. Liczba ludności wynosiła 47 100 mieszkańców, w tym 29 877 katolików, 16 646 ewangelików, 374 innych wyznań chrześcijańskich, 203 Żydów. Natomiast spis powszechny z 1931 roku wykazał 50 251 mieszkańców, a obszar powiatu 672 km kwadratowe. W pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości władze polskie nie dokonały radykalnej zmiany w pruskim podziale administracyjnym. Zlikwidowany został jedynie jeden obwód wójtowski, a w kilku przypadkach dokonano nieznacznych korekt terytorialno – organizacyjnych.

Zmiana podziału administracyjnego nastąpiła w wyniku wprowadzenia tzw. ustawy scaleniowej z 23 marca 1933 roku. Na jej podstawie utworzono gminy zbiorowe, które tworzyły gromady i osady. W efekcie tej zmiany, w granicach powiatu wąbrzeskiego pozostały trzy miasta oraz stworzonych zostało dziewięć gmin zbiorowych: Dębowa Łąka, Kowalewo, Książki, Podzamek Golubski, Ryńsk, Wąbrzeźno-wieś, Wielkie Radowiska, Wielkie Rychnowo. W ramach gmin zbiorowych wydzielono 61 gromad. Mniejszym miejscowościom nadano status osad.

Po zakończeniu II wojny światowej powiat początkowo funkcjonował w granicach i strukturze administracyjnej z końca okresu międzywojennego. Jego obszar nie uległ zmianie. Według spisu ludności z 1950 roku powiat liczył 45 710 mieszkańców. W latach 1945-1950 funkcję starosty kolejno pełnili: Wacław Ciesielski (1945 r.), Bazyli Pradyszczuk (1945 r.), Walenty Zekin – Kampanowski (1945 r.), Zygmunt Czarnowski (1945-1946), Jan Płazewski (1946 r.), Teofil Sajan (1946-1948), Ludwik Neumann (1948-1950).

Zakład Budowlano-Drogowy

87-200 Wąbrzeźno ul. Szpakowa 17

„WIBROBET”

WYKONUJE ROBOTY:

- ✓ ogólnobudowlane, betonowe, ziemne
- ✓ posadzki przemysłowe, naprawy i regeneracje posadzek przemysłowych
- ✓ drogowe, place, drogi wewnętrzne
- ✓ nadzór budowlany

✉ wibro@o2.pl

☎ 601 660 213

W 1950 roku przeprowadzono reorganizację władz terenowych w Polsce na wzór ustrojowy Związku Sowieckiego, na mocy której zlikwidowano m.in. starostwa powiatowe ze starostami. Na ich miejsce powołano prezydium, wybierane z członków rady lub spoza niej, którym nadano funkcje wykonawcze a także kompetencje uchwałodawcze. W ramach kolejnej reorganizacji, która weszła w życie 1 stycznia 1955 roku zlikwidowano podział powiatu na gminy i stworzono nowe jednostki administracyjne pod nazwą gromad. Pierwotnie w powiecie wąbrzeskim utworzono dwadzieścia gromad, ale w kolejnych latach ich liczba ulegała redukcji, a do końca okresu gromadzkiego pozostało ich tylko osiem. Kolejna istotna zmiana o charakterze organizacyjno – terytorialnym była następstwem utworzenia z dniem 1 stycznia 1956 roku powiatu golubsko-dobrzyńskiego. W konsekwencji z dawnego obszaru powiatu wąbrzeskiego do nowej jednostki administracyjnej odeszły miasta Golub-Dobrzyń i Kowalewo Pomorskie oraz gromady: Gałczewko, Kowalewo-wieś, Ostrowite, Wielkie Rychnowo, Wielka Łąka. W ramach swoistej rekompensaty w skład powiatu wąbrzeskiego włączono miasto Radzyń Chełmiński i gromady Fijewo, Rywałd i Zielnowo z powiatu grudziądzkiego oraz gromady Błędowo i Kotnowo z powiatu chełmińskiego. W konsekwencji obszar powiatu zmniejszył się do 592 kilometrów kwadratowych, a liczba ludności spadła z 48,5 tys. w grudniu 1955 roku, do 36,3 tys. w grudniu 1956 roku.

Kolejna zmiana o charakterze administracyjnym wprowadzona została 1 stycznia 1973 roku. Na jej mocy zlikwidowano gromady, w miejsce których ponownie przywrócono gminy. W ten sposób w powiecie wąbrzeskim stworzono pięć gmin, w tym miasto – gminę Radzyń Chełmiński. Kolejnym etapem tej reorganizacji była likwidacja powiatów i wprowadzenie dwustopniowego podziału administracyjnego państwa co nastąpiło z dniem 1 czerwca 1975 roku. Dotychczasowy powiat wąbrzeski stał się częścią nowoutworzonego województwa toruńskiego.

Trójstopniowy podział administracyjny państwa przywrócony został z dniem 1 stycznia 1999 roku. W skład powiatu wąbrzeskiego weszła gmina miejska Wąbrzeźno oraz gminy: Dębowa Łąka, Książki, Płużnica i Wąbrzeźno (z dniem 1 stycznia 2017 roku zmieniono nazwę Gminy Wąbrzeźno na Gminę Ryńsk).

GRUPA **ERGIS**

Środkowoeuropejski lider
w produkcji **opakowań** przemysłowych,
folii do pakowania żywności
i **farmaceutyków** oraz folii hydroizolacyjnych
z **PVC**.

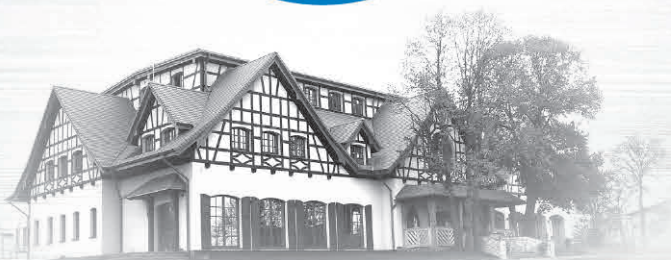

ergis.eu

HOTEL & *Restauracja*

*Konferencje
Uroczystości okolicznościowe*

*Przekuwamy tradycję
w nowe smaki...*

HOTEL & RESTAURACJA

komfortowe pokoje
5 sal konferencyjnych
restauracja
siłownia i sauna
imprezy okolicznościowe
(bankiety, wesela, konferencje, szkolenia)

ZAPRASZAMY DO RESTAURACJI I HOTELU RONDO

wyjątkowa atmosfera
doskonała kuchnia
komfortowy wypoczynek

ul. Mikołaja z Ryńska 11a
87-200 Wąbrzeźno
+48 532 500 800

informacja@hotel-rondo.pl

35^{lat} **AMPOL-MEROL[®]**
Pewny partner Twojego gospodarstwa

KOMPLEKSOWE ZAOPATRZENIE ROLNICTWA

Ampol-Merol Sp. z o.o.
ul. Mikołaja z Ryńska 28a
87-200 Wąbrzeźno

Sklep rolniczy
www.centrumnawozow.pl

